

Бяадл-джигръллэ тасрлт уга залгълдата боллгын партийн сургъулин г л гчнь

Партийн просвещенэ сургъулин шин, 1959—1960 джил эклх цаг къртл тоота өдрмүд үлдв.

Политическ просвещенэ идейн-теоретическ кемджэгъинь цаарандь өөдлүлхд өдгэ цагт партийн организаце цаньго таасмджта эв-аргъта болджана. XX болн XXI хургудин тууджлгч шиидврмүд мана партин, цуг Советок орн-нуттин идейн бяадл-джиргъллинь байджагъад улм өөдлүлдж өргджүлв. Партийн просвещенэ кемджэгъинь өөдлүлхд ик чинр зүүджэ-хнь барас шинэс К. Марксин болн Ф. Энгельсин сочиненэ хурангъу, В. И. Ленинэ сочиненэ күүц хурангъу, марксизм-ленинизмдин классикүдин онц-онц произведеньс болн сборникүд, партийн ончта документс, бас тер мет КПСС-н тууджин, марксистск-ленинск философияр, политическ экономияр болн нань чигн төрмүдэр шин дектрмүд, сургъулин пособиймүд гарлгын болджана.

Эн өдрмүдт партийн организацет партийн просвещенэ сургъулин шин джилд белдлгын төгсдженэ. Партийн организацисин ик зууднь кружокмуд болн семинармуд амтар диглгын чикэр, коммунистрин болн партийн биш улсин ухан-седклинь, теоретическ белдврин кемджэгъинь тоод авч кегддж. Терүн дееран гол оньг политическ сургъулиг бяадл-джиргъллэ батар цаарандь залгълдулхд тусдженэ.

Болв он кергт зарм организацет зөвэр дуту-дунд гаргьдджень бас үгддженэ. Зарм партийн комитетс политическ просвещенэ системиг бүклднь партин туудж даслгьнд орулхар седнэ. Энүнд тингхларн нургълу, коммунист урднь партин туудж дас-си угагъинь, тегэд энүнд экономическ, философск эс гидж талдан семинарт сурсн, барас гарсн КПСС-н туу-

джин шин дектриг болхла, эврэн умшесн зокалта болхмн болвзо гидж тоолвр кехш. Зармдэн эндү гаргьдж. КПСС-н тууджиг шин дектрэр аркэ-нго негдгч бөлгэснь авн дасхмн гидж санцхана, тингхларн тиним йовдл партин туудж дасджах кесг улст болхла нег ормдан давтлгын, политическ өслгэрн зогслгын болджахинь оньгасн алдцхана. Иим кевэр формализм гаргългын политическ сургъульд харшлтан үзүлнэ, марксизм-ленинизм даслгьнд түрү гаргъна.

КПСС-н туудж даслгьиг гүүнар, диференцирован кевэр бүрдэхмн, мана пропагандт баах эндүсин голлгчнь болгч, хуучна цагин туудж даслгьнд икэр оньган тэвэд, пропагандиг советск олт-амтнэ коммунизм тосххин төлэ кедж йовх ноолдана төрмүдэс салгьдж кедж эндүг күүцднь уурулдж чадх кергтэ. Партийн просвещениг коммунистическ тосхлтин төрмүдлэ цаарандь батар залгълдата кевэр кехин төлэд, кружокмудт болн семинармудт КПСС-н туудж даслгьиг Төрсөнэ Алдр дээнэ өмнж цагт, дээнэ болн дээнэ хөөтк джилмүдт партин үүлдврт нерадгдсн бөлгүдэс эклдж дасх кергтэ, соньсачирин голлгч оньгинь КПСС-н XXI хургин дарук тууджлгч цагт тусхахмн. Урдк темсэр болхла 1—2 занять түрүлдж кесн чик болхмн, энүнд мана орн-нутгт социализм болн коммунизм тосхлгъна ленинск зураг күүцэхин төлэ партин кедж йовсн ноолдана ончта төрмүдинь хэлэдж дасхмн.

Партийн кесг организацет мел тингдж кецхэдженэ. Москвад болн Украинд үлгүрнь, партин туудж даслгъна кружокмудин болн семинармудин ик зууднь коммунистическ партин сүл цагин, ончта ик үүлдврмүдэр байн тууджинь даслгын кегдхмн. Философск, экономическ болн нань

чигн семинармудт дасх коммунистическ болн партийн биш улст, эдн КПСС-н тууджин дектрлэ бийснь танылддж бяадг болхла, эднд доньг гидж партин тууджин голлгч төрмүдэр лекце болн консультаце бүрдэгдхмн.

Сургъулин ирх джилд гол оньг экономическ медрл тархалгьнд тусхагдх зөвтэ. Энүг тоолад болн хоршагдсн сэн дамшлтиг батлад, партийн организацисин ик зунь сургъулин шин джилд политическ экономий болн тодрха экономик даслгьиг улм өргэр кехиг темдгилхэдженэ. Энүнэ төлэд альд болв чигн кружокмуд, теоретическ семинармуд, экономическ школмуд олар гаргьддженэ.

Урдк джилмүдэс йилгьвртэ болдж, ода экономическ ном даслгьиг партийн, советск, эдл-ахун болн инженерн-техническ күүлгчир кехэр баасн деер, энүг кесг эгл күүлгчир, колхозникүд, церглгчир бас дасхар баанэ. Сэн туста болдган үзүлсн экономическ конференц келгын улм өргэр тархагдлгь авхмн. Экономическ сургъуль даслгъна шин янэс гарчана. Москван Краснопресненск, Рижск болн нань чигн райодт, үлгүрнь, партийн просвещенэ системд техническ прогрессин экономическ семинармуд болн университетмүд гарчана, эдн XXI хургин болн КПСС-н ЦК-н июньск Пленумин тэвсн төрмүд дасцхахмн. Промышленн болн селанэ эдл-ахун нүүрлгч дамшлг тархалгьнд өгдг оньг альд болв чигн икдженэ.

Болв келгдснлэ хамднь, зарм партийн комитетс сүл цагт социализмин политическ экономий, промышленностин, селанэ эдл-ахун тосхлтин, күүлгнэ, советск гүүмганэ экономикин ончта төрмүд даслгьнд өгдг оньган судлгцхав гидж темдгил кергтэ.

Экономическ сургъулин чинринь күүц эс тоолджахин учрар Ажмолинск, Кировск, Черниговск, Тернопольск областьмудт экономическ төрмүд дасджах улсин тонь өсх баатхэ, нам цуг хэрнь багьрджана. Экономическ кружокмудт болн семинармудт социализмэс коммунизмүр орлгъна ончта экономическ төрмүд, тодрха экономикин ул болгч төрмүд даслгьнд күүц оньг эс тэвдг йовдлмуд ода чигн цөн бишэр үзгднэ.

Марксизм-ленинизмдин уллгч төрмүдин дектр барас гарчакхин учрар партийн организаце кружокмуд болн семинармуд бүрдэдж йовцхана, эднэ соньсачир марксизм-ленинизмдин ончта төрмүдинь негдүлдж дасхмн. Марксизм-ленинизмдин уллгчинь даслгъна кружокмуд болн семинармуд ик чинртэ болн политическ сургъулин шинэс гарчак, янэнь. Энүнд тасрлтан уга оньган тэвх негддженэ.

Урдк джилмүдин дуту-дундинь уурулад, партийн комитетс сургъулин шин джилд партийн просвещенэ системд марксистск-ленинск философиядин төрмүд даслгьиг өргэр бүрдэжэнэ. Интеллигенцин дунд ик тааста болсн эстетикин, атеизмин, коммунистическ сургьмджин туск болн нань читн төрмүдэр теоретическ семинармуд гаргългын ик өргэр кегдженэ.

Политическ медрлнь тату болн сургъульнь дор коммунистическ болн партийн биш улст болхла, партийн просвещенэ системд гардг политическ школмуд ик чинр авчана. Политическ сургъулин эклд девснэгнь болгч политическ школмуд партийн организацисин оньгинь бийүрн өдр болгын тэвлгьиг болн тодрха доньган күүрлгьиг негдженэ.

Коммунистрин болн партийн биш улсин идейн некврнь олт зүсн. Энүг тоолад партийн комитетс марксизм-ленинизмдин ончта произведеньс, КПСС-н тууджин болн номин, партин политикин онц-онц төрмүд, нег үлү

социализмэс коммунизмүр орлгъна туск теоретическ төрмүд даслгъна кружокмуд болн теоретическ семинармуд бас гаргьджацхана.

Сургъулин шин джилд беддвр келгънэ йовудт партийн организаце политическ просвещенэ күүлгит кружокмудиг голлгч янз келго, эврэн бийснь даслгьиг ахлулдж, түрүн болд негдэд семинарск янэсиг олзлдж терүг кехмн гидж чикэр тоолджацхана. Эдн политическ сургъульд партийн биш улсиг өртэр орулдж авчана.

Политическ просвещенэ күүврнь пропагандистрин ханяс йилгьрнэ. Тегэд пропагандистрин семинармуд болн курсмуд келгънэ гол оньгнь даруд күүцгдх теоретическ төрмүдиг коммунистическ тосхлтин өдгэ цагин төрмүдлэ залгълдулдж үүдэгч кевэр күүндөр келгьнд тусхагдх зөвтэ, пропагандин методикин тускар сүвселвгэрн сольца бас кех кергтэ.

Политическ сургъулиг чаньгьадж, идейн кемджэгъинь өөдлүлхд лекционн пропаганд ик нилч авх зөвтэ. Мана бар, радио болн телевидень политическ просвещенэ дамшлтиг хоршагьад тархах зөвтэ.

Политическ просвещенэ сургъулин шин джилд беддвр кегьад күүлгшинь делгүүлгьиг эврэн күүц гидж наалдж төрүд болшиго. Өдгэ цагт нег үлү чинр авчакхнь политическ просвещениг гардлгьиг тодрха кевэр болн күүдвртэгьэр келгын болджана, партийн комитетс, партийн организаце болгьнд кегдсн күүлгшинг шүүдг хэлэдж, баах дуту-дундинь чиклх, сургъулин ирх джилд политическ просвещень бүрдэмдженэ кевэр эклдж, саянар кегдхиг теткх зөвтэ. Тингхлэ политическ сургъулин кемдженэ цаарандьн өөдлхнь, бяадл-джиргъллэ, коммунистическ тосхлтин төрмүдлэ терүнэ залгълдань батрхн лавта.